ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ

εἰς

ΘΕΑΓΕΝΗ ΛΙΒΑΔΑΝ

ῥηθεὶς

Τῌ 5/18 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1903

ὑπὸ

ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΖΩΜΑΡΙΔΟΥ

διευθυντοῦ τῆς ἐν Βιέννῃ ἑλληνικῆς Σχολῆς.

ΕΝ ΤΕΡΓΕΣΤῌ

Τύποις τοῦ Αὐστριακοῦ Λόϋδ

1904.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

700

ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ

εἰς

ΘΕΑΓΕΝΗ ΛΙΒΑΔΑΝ

ῥηθεὶς

Τῌ 5/18 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1903

ὑπὸ

ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΖΩΜΑΡΙΔΟΥ

διευθυντοῦ τῆς ἐν Βιέννῃ ἑλληνικῆς Σχολῆς.

ΕΝ ΤΕΡΓΕΣΤῌ

Τύποις τοῦ Αὐστριακοῦ Λόϋδ

1904.

ΠΑΝΑΓΗΣ ΣΤ. ΠΑΤΡΙΚΙΟΣ
ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΜΟΥ
1927

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ
ΑΙ.Σ2.Φ12.0025

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ὁ ἐν τῷ ναΐσκῳ τοῦ Ὑττελδορφείου Κοιμητηρίου ἐπὶ τῷ Θεαγένει Λιβαδᾷ ῥηθεὶς ἐπιτάφιος λόγος δημοσιεύεται ἐνταῦθα μετά τινων προσθηκῶν, αἵτινες ἕνεκα τοῦ ἐπιμετρηθέντος χρόνου ὤφειλον κατὰ τὴν ἀπαγγελίαν νὰ παραλειφθῶσιν. Ἀλλὰ καὶ ἐν ταύτῃ τῇ μορφῇ τοῦ λόγου θὰ εὕρωσι ἴσως πολλοὶ ἀναγνῶσται, ὅτι ἐν βίῳ οὕτω πολυμερεῖ, οἷος ἦτο ὁ τοῦ Λιβαδᾶ, ἀξιομνημόνευτοί τινες τύποι τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ δὲν ἐσκιαγραφήθησαν.*)

---

*) Ὁ προκείμενος λόγος, ὅστις ἕνεκα τῶν εἰς τὴν κηδείαν τοῦ τελευτήσαντος παραστάντων συγγενῶν καὶ φίλων αὐτοῦ Γερμανῶν ἀπηγγέλθη καὶ ἐξεδόθη γερμανιστί, ἐξελληνισθεὶς ἀνατυποῦται νῦν χάριν τῶν ἀγνοούντων τὴν γερμανικὴν γλῶσσαν.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

Πρὶν ἡ σορὸς καταλιποῦσα τὸν ναΐσκον τοῦτον ἀχθῇ εἰς τὸ παρακείμενον Κοιμητήριον, ἔνθα ὁ νῦν νεκρὸς ἄσμενος, ὅτε ἔζη, διέτριβε παρὰ τὸν τάφον τῆς ἑαυτοῦ συζύγου καὶ ἔνθα καὶ αὐτὸς ἀπαλλαγείς ποτε πάσης γηΐνου ὀδύνης ἐπεθύμει νὰ κατακλιθῇ παρ' αὐτῇ, ὑπείκων ὡς διάδοχος αὐτοῦ ἐν τῇ Σχολῇ εἰς τὴν ἐντολὴν τοῦ προέδρου τῆς ἡμετέρας Κοινότητος θὰ προσπαθήσω, ὅπως ἐπισκοπῶν ἀπὸ ὑψηλοτέρας ἀπόψεως τὸ ἄλγος, ὅπερ ἐμποιεῖ ἡμῖν ὁ θάνατος αὐτοῦ, καὶ παρηγορῶν τὰς καρδίας ἀναβιβάσω αὐτὰς ἀπὸ τῆς γῆς εἰς τὸν οὐρανόν.

'Απέριττος, ἁπλῆ, ἀνεπίδεικτος, ὡς ἅπας τοῦ ἀνδρὸς ὁ βίος, ἔπρεπε νὰ εἶναι καὶ ἡ εἰς τὴν αἰωνίαν ἀνάπαυσιν τελευταία αὐτοῦ ὁδός. Καὶ εἶναι μὲν εὐάριθμος μόνον ὅμιλος, ὅστις ἐν τῇ ἐπικηδείῳ ταύτῃ τελετῇ συνῆλθε κατηφὴς ἐνταῦθα — ἐγγύτατοι συγγενεῖς, φίλοι καὶ κλητοὶ ἀντιπρόσωποι ἀμφοτέρων τῶν ἐν Βιέννῃ ἑλληνικῶν Κοινοτήτων — ἀλλ' ἡ ἀπώλεια ὅμως εἶναι γενικωτέρα καὶ βαρύτατα αἰσθάνεται αὐτὴν σύμπαν τὸ Ἑλληνικόν.

Μεθ' ὁπόσης συμπαθείας, προσοχῆς καὶ προθυμίας ἐξεδήλου τὴν ἑαυτοῦ ἀγάπην πρὸς πάντα ἐγγυτέρω ἢ ἀπωτέρω μετέχοντα τῆς συγγενείας αὐτοῦ, μεθ' ὁπόσης εὐπροσηγορίας καὶ αὐταπαρνήσεως ἐφρόντιζεν ἀείποτε πρῶτον περὶ αὐτῶν καὶ τελευταῖον περὶ ἑαυτοῦ, μεθ' ὁπόσης πρᾳότητος καὶ εὐγνωμοσύνης ἐπὶ ἑκάστῳ πρὸς αὐτὸν φιλοφρονήματι ἀνεστρέφετο ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ — τούτου πεῖραν ἔλαβον σύμπαντες οἱ συγγενεῖς καὶ οἰκεῖοι αὐτοῦ, ἐκεῖνοι, οἵτινες προαπῆλθον αὐτοῦ εἰς τὴν αἰωνιότητα, μάλιστα δὲ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

πάντων ἡ πρὸ ἐτῶν τὸν βίον μεταλλάξασα σύζυγος αὐτοῦ Ἔμμα, ἧς ἐν τῇ σποδῷ θὰ κατατεθῇ νῦν, ὡς καὶ ἐκεῖνοι, οὓς νῦν πενθοῦντας κατέλιπεν ἐπὶ τῆς γῆς.

Ὁποῖος ἦτο ὡς ἀξιέραστος φίλος, ὡς νουνεχὴς σύμβουλος, ὡς εὐμενὴς παραμυθητὴς καὶ βοηθὸς ἐν ὑλικαῖς καὶ πνευματικαῖς ἀνάγκαις, τοῦτο δύνανται νὰ εἴπωσι πάντες ἐκεῖνοι, οἵτινες διετέλουν ἐν φιλικῇ πρὸς αὐτὸν σχέσει. Ἐν τῷ Θεαγένει Λιβαδᾷ ἐκέκτητό τις πολλῷ πλέον ἢ ὅσον δύναμαι νῦν νὰ ἐκφράσω καὶ ὑπολογίσω — τοῦτο διακηρύττω θαρρούντως ἐν ὀνόματι τῶν φίλων καὶ θαυμαστῶν αὐτοῦ, τὸ καταλέγεσθαι δὲ εἰς τούτους καὶ ἐμὲ ὑπολαμβάνω ὡς τὴν ἡδίστην τῶν ἀναμνήσεων καὶ ὡς τὸ μέγιστον τῶν εὐτυχημάτων τοῦ ἐν Βιέννῃ βίου μου.

Ἡ ἡμετέρα Κοινότης ἀπόλλυσιν ἐν τῷ τελευτήσαντι ἐντιμότατον τῆς Ἐκκλήτου μέλος πεφωτισμένης διανοίας καὶ ἁγνοτάτης φιλοπατρίας. Τί ὁ Λιβαδᾶς ὡς σοφὸς διευθυντὴς καὶ τὰς καρδίας τῆς νεολαίας σαγηνεύων διδάσκαλος τὸ πρῶτον ἐν Τεργέστῃ (1859—1870), εἶτα δὲ ἐν Βιέννῃ (1874—1894) διεπράξατο καὶ κατώρθωσε, τοῦτο θὰ ἀνωμολόγουν πᾶσαι αἱ γενεαὶ τῶν μαθητῶν καὶ τροφίμων, αἵτινες διαπαιδαγωγηθεῖσαι ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου ἐν τεσσαρακονταετεῖ σχεδὸν διδασκαλίᾳ εὐγνωμόνως ἀναμιμνήσκονται αὐτοῦ, ἐὰν ἠδύναντο πᾶσαι νὰ παρίσταντο νῦν ἐνταῦθα.

Ἀλλ' ὁ Λιβαδᾶς δὲν ἀνῆκεν μόνον εἰς τοὺς ἑαυτοῦ οἰκείους, εἰς τοὺς ἑαυτοῦ φίλους, εἰς τὴν ἑαυτοῦ Κοινότητα, ἀλλ' εἰς σύμπαν τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος. Οἷος ἀνεφάνη εἰς τοὺς ἑαυτοῦ ὁμοεθνεῖς ὡς ἔξοχος λόγιος καὶ συνετὸς ποδηγέτης διὰ τῆς ὑπ' αὐτοῦ (1861) ἱδρυθείσης καὶ τῇ συνεργασίᾳ τοῦ ἀνταξίου αὐτοῦ φίλου Διονυσίου Θερειανοῦ ἐκδιδομένης ἑβδομαδιαίας ἐφημερίδος «Κλειοῦς», οἷα συνεβάλετο πρὸς κάθαρσιν καὶ βελτίωσιν τῆς νέας ἑλληνικῆς γλώσσης — ταῦτα νὰ ἐπεξέλθωμεν ἀκριβέστερον καὶ ἐκτιμήσωμεν δὲν εἶναι οὔτε ἐνταῦθα ὁ τόπος οὔτε νῦν ὁ χρόνος. Τοσοῦτον

δὲ ἐπιτρέπεται καὶ ὀφείλει νὰ λεχθῇ ἐνταῦθα: ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν παρελθοῦσαν ἑκατονταετηρίδα κατέχει ὁ Λιβαδᾶς ὡραῖον κεφάλαιον, εἰς δὲ τὴν ἀριπρεπῆ χορείαν εὐφυῶν καὶ ἐκκρίτων ἀνδρῶν τοῦ ἡμετέρου λαοῦ, εἰς τὰ ὀνόματα τοῦ Κοραῆ, τοῦ Γαζῆ, τοῦ Δούκα, τοῦ Γενναδίου, τοῦ Οἰκονόμου, τοῦ Μαυροφρύδου, τοῦ Ἀσωπίου, τοῦ Φιλίππου Ἰωάννου, τοῦ Ῥαγκαβῆ καὶ Κουμανούδη, θὰ προστεθῇ τοῦ λοιποῦ καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ὡς ἰσοφαρίζον καὶ ἰσότιμον.

Πρὸς ἔκδοσιν ἑβδομαδιαίας ἐφημερίδος, οἵα ἡ «Κλειώ», ἦσαν κατάλληλοι μόνον ἄνδρες, οἷοι ὁ Λιβαδᾶς. Πλὴν τῶν δύο ἀρχαίων γλωσσῶν, τῆς ἑλληνικῆς καὶ λατινικῆς, ἐγίνωσκε τὰς πλείστας τῶν νεωτέρων γλωσσῶν — τὴν ἰταλικήν, τὴν ἀγγλικήν, τὴν γερμανικὴν καὶ τὴν γαλλικήν. Ἡ φιλολογία καὶ ἡ φιλοσοφία ἦσαν τὰ κύρια τῶν σπουδῶν αὐτοῦ ὑποκείμενα, ἀλλ' ὅμως καὶ οὐδενὸς τῆς θεολογίας κλάδου ἦτο παντελῶς ξένος. Ἀγάπη πρὸς τὴν ποίησιν ἐμφορουμένη πνεύματος εὐσεβοῦς πίστεως ἤγαγεν αὐτὸν εἰς εὐρεῖαν σπουδὴν τοῦ Δάντου· πρὸς δὲ τούτοις ἐκέκτητο βαθὺ καὶ λεπτὸν αἴσθημα παντὸς εἴδους τῆς τέχνης. Οἴκοθεν ἐννοεῖται, ὅτι ἡ «Κλειὼ» ἐν τῇ χειρὶ τοιούτου ἀνδρὸς ἐγένετο οὐ πολὺ μετὰ τὴν ἵδρυσιν αὐτῆς πνευματικὸν ὄργανον πρώτης τάξεως· οἱ ἄριστοι τῶν λογίων παρεῖχον αὐτῇ τὴν ἑαυτῶν συμβολήν, αἱ δὲ ὑπὸ τοῦ Λιβαδᾶ ὡς ἐπιφυλλίδες δημοσιευθεῖσαι ἐν αὐτῇ φιλολογικαί, φιλοσοφικαί, ἱστορικαί, ἀρχαιολογικαί, θεολογικαὶ καὶ ἄλλαι ἐπιστημονικαὶ διατριβαὶ θὰ ἀπήρτιζον, ἐὰν ἀνετυποῦντο, καθὰ καὶ ὁ μακαρίτης ἐσκόπει, σειρὰν πολλῶν τόμων, διὰ δὲ τοῦ ἀπαραμίλλου αὐτῶν ὕφους καὶ τοῦ πλούτου τῶν ἰδεῶν θὰ ἦσαν ἰσχυρὸν πρόχωμα κατὰ τῶν αὐξανομένων μωρῶν προσπαθειῶν πρὸς ἐκχυδαϊσμὸν τῆς γραφομένης ἡμῶν γλώσσης καὶ κατὰ τῆς τούτῳ παρεπομένης χαμαιζήλου καὶ χαμαιπετοῦς τοῦ πνεύματος ἐπιπολαιότητος.

Οὕτως ὡς εὔκαρπον καὶ εὐθαλὲς δένδρον παρεῖχεν ἐν τῷ κήπῳ τοῦ ἔθνους ζωογόνον σκιὰν καὶ δαψιλῆ τροφήν. Δὲν ἦτο

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

δίκαιον, ὅτι ἤμεθα περίλυποι, διότι πρὸ ἐτῶν ἤδη ἤρξαντο νὰ μαραίνωνται τὰ φύλλα αὐτοῦ καὶ δὲν ἔχομεν ἀποχρῶσαν αἰτίαν νὰ ὀδυρώμεθα νῦν τὴν ἀπώλειαν, ὅτε ὁ παλαιὸς κορμὸς κατερράγη καὶ ὁ χῶρος, ἔνθα πρὶν ἵστατο, εἶναι νῦν κενός;

Τὰς ὠφελείας, ὧν ὁ Λιβαδᾶς ἐγένετο πρόξενος εἰς τὸ ἔθνος αὐτοῦ, ἀντήμειψεν ἡ ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἀπονείμασα αὐτῷ τὸν χρυσοῦν σταυρὸν τοῦ Σωτῆρος, ὁ σκοπὸς ὅμως αὐτῆς, ὅπως καλέσῃ αὐτὸν ὡς καθηγητὴν τοῦ ἐν Ἀθήναις πανεπιστημίου, ἔμεινεν ἕνεκα τῆς προβεβηκυίας ἡλικίας καὶ τοῦ ἀκροσφαλοῦς τῆς ὑγιείας αὐτοῦ ἀνεκτέλεστος. Ἡ τὰ μάλιστα κατατρίβουσα ἐργασία ἐν τῇ Σχολῇ συνδεδεμένη μετὰ τῶν κόπων τῆς συντάξεως τῆς ἐφημερίδος ἐκλόνησαν τὴν ὑγιείαν αὐτοῦ καὶ ἕνεκά τινος πολλάκις ἀναφαινομένης ἀσθενείας ἠναγκάσθη (1883) νὰ ἀποστῇ τῆς συντάξεως τῆς «Κλειοῦς», ἐν ἔτει δὲ 1894 καὶ τῆς θέσεως τοῦ διευθυντοῦ τῆς ἐν Βιέννῃ ἑλληνικῆς Σχολῆς. Τὸ πικρότατον ὅμως ποτήριον ἀνέμενεν αὐτόν, ὅτε μετὰ ἓν ἔτος ἀπώλεσε τὴν προσφιλῆ αὐτῷ σύζυγον.

Πολλὰ δῶρα τῆς φύσεως καὶ τῆς τύχης συνετέλεσαν, ὅπως ποιήσωσιν αὐτὸν ὅ,τι ἦτο. Ἀλλ' ἓν ὅμως, νομίζω, ἀπετύπου τὸν χαρακτῆρα τῆς φύσεως καὶ τῶν πράξεων αὐτοῦ. Διὰ διαθήκης ὥρισεν, ἵνα ἀποθανόντα μετακομίσωσιν, ἄνευ τινὸς πομπῆς καὶ μετὰ τὴν ὑπὸ ἑνὸς μόνου ἕλληνος ὀρθοδόξου ἱερέως ἁπλῆν ἀνάγνωσιν τῶν ἐπικηδείων εὐχῶν, ἀπὸ τοῦ οἴκου αὐτοῦ εἰς τὸ Ὕττελδορφ καὶ ἐνταῦθα θάψωσιν αὐτὸν παρὰ τῇ συζύγῳ αὐτοῦ. Ἐν τῇ διατάξει ταύτῃ ἔχομεν τὴν κλεῖδα πρὸς κατανόησιν τοῦ σοβαροῦ, ἀξιοπρεποῦς καὶ ἀληθῶς χριστιανικοῦ τοῦ ἀνδρὸς χαρακτῆρος. Ὁ Λιβαδᾶς εἶχε τὴν ἀρετήν, ἣν οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐκάλουν σωφροσύνην, ἐν ὑψίστῳ βαθμῷ. Ἡ ἀρετὴ δὲ αὕτη ἐπιβάλλει νῦν καὶ εἰς ἡμᾶς τὸ πρέπον μέτρον ἐν τῷ ἐπαίνῳ, κάλλιστα εἰδότας τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Ἀδὰμ μέχρι τῆς ἡμέρας ταύτης. Μόνος ὁ θεὸς εἶναι πιστὸς καὶ οὐδεμία ἀδικία ἐν αὐτῷ, λέγει ὁ Μωϋσῆς

(Δευτερονομ. 32, 4) ἐν τῇ ἐπικηδείῳ αὐτοῦ ᾠδῇ, ἐν τῷ κυκνείῳ αὐτοῦ ᾄσματι, ἔνθα προαισθανόμενος τὸ τέλος αὐτοῦ ἐγγίζον — μετὰ μακρὰν πορείαν καὶ ἐπιτυχῆ ἐργασίαν — ἀποχαιρετίζει τὸν λαὸν αὐτοῦ. Ποῦ ὅμως εἶναι ὁ ἄνθρωπος, ὃς ζήσεται καὶ οὐχ ἁμαρτήσει, οὗ ὁ χαρακτὴρ παρὰ τοῖς φωτεινοῖς σημείοις δὲν περιέχει καὶ σκιεράς, οὗ αἱ πράξεις παρὰ πάσῃ τελειότητι δὲν ἐξεγείρουσι τὴν ἐπίκρισιν; Ἀλλὰ πρὸ τοῦ φερέτρου ἁρμόζει ἱερὰ εὐλάβεια καὶ λίαν δικαίως ἡ πενθοῦσα ἀγάπη προσβλέπει πρὸ πάντων τὴν λάμπουσαν αἴγλην τῶν ἀρετῶν τοῦ τεθνεῶτος διατηροῦσα εὐγνώμονα αὐτῶν μνήμην καὶ προθύμως ἀπονέμουσα τὸν προσήκοντα ἔπαινον, καθὰ λέγει καὶ ὁ Περικλῆς ἐν τῷ ἐπιταφίῳ αὐτοῦ παρὰ Θουκυδίδῃ ΙΙ, 45: «τὸν γὰρ οὐκ ὄντα ἅπας εἴωθεν ἐπαινεῖν. . . φθόνος γὰρ τοῖς ζῶσι πρὸς τὸ ἀντίπαλον, τὸ δὲ μὴ ἐμποδὼν ἀνανταγωνίστῳ εὐνοίᾳ τετίμηται».

Σπουδαῖοι ἄνθρωποι — καὶ τοιοῦτος ἦτο ὁ ἀποθανὼν — ἔχουσιν ὡς τὰ μεγάλα καλλιτεχνήματα: τὰ κύρια προτερήματα καὶ αἱ καλλοναὶ αὐτῶν διαμένουσιν εἰς τοὺς πολλοὺς ἄγνωστα. Καὶ ὄντως παρὰ τῷ ἡμετέρῳ Λιβαδᾷ ἀπῃτεῖτο καὶ παρὰ βαθυγνωμόνων καὶ εὐαισθήτων ἀνθρώπων μακροτέρα πρὸς αὐτὸν συναναστροφή, ἵνα ἀκούσωσι καὶ ἐννοήσωσι τοὺς ἡδεῖς καὶ ποικίλους φθόγγους τοῦ ἐσωτερικοῦ αὐτοῦ χαρακτῆρος ἐν ἁπάσῃ τῇ ἁρμονικῇ αὐτῶν μελῳδίᾳ. Ἡμῖν ἀρκεῖ κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην νὰ ἀναπολήσωμεν ἐν τῷ νῷ ἅπαξ ἔτι τοὺς εὐγενεῖς τύπους τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ: ἐκεῖνο τὸ διαυγές, λιπαρόν, ἐν πᾶσι τοῖς κλάδοις τῆς ἐπιστήμης καὶ τοῦ βίου τοῦ πρακτικοῦ ἐντρεχὲς πνεῦμα, ἐκείνην τὴν γνησίαν φιλοπατρίαν, ἐκείνην τὴν ἀπροσποίητον αὐταπάρνησιν, ἐκείνην τὴν ἐπαγωγὸν εὐμένειαν, ἥτις ἐφέρετο πρὸς πάντα ἕκαστον οὕτω διαλλακτικῶς, οὕτως ἀπαθῶς καὶ ἡσύχως, οὕτως ὀρθῶς καὶ δικαίως, ἐκείνην τὴν ὑψηλὴν καὶ ἠθικὴν σοβαρότητα — καὶ ὅμως ὁποία ἐπιείκεια συνάμα, ἥτις ἀείποτε ἐπιθαρρύνουσα καὶ ἐνισχύουσα οὐδέποτε ἔθραυε τὸν ἀσθενῆ κάλαμον οὐδὲ ἐσβέννυε τὴν τυφομένην θρυαλλίδα! Ἐὰν αὗται αἱ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ἀρεταὶ πλεῖστον ὅσον ἀπαστράπτωσιν, οὐδὲν ἧττον ὅμως κατασκιάζονται πᾶσαι ὑπὸ τῆς ταπεινοφροσύνης αὐτοῦ. Φιλοδοξίας ἢ καὶ ἁπλῆς τάσεως πρὸς ἐξωτερικὴν τιμὴν ἦτο ἡ φύσις αὐτοῦ οὕτως ἐλευθέρα, ὥστε τὰ τοιαῦτα, ἐὰν μὴ ἠδύνατο νὰ ἀποφύγῃ, ἐφαίνοντο αὐτῷ μᾶλλον ἄχθος. Ὅθεν οὐδαμοῦ ἦτο εὐτυχέστερος ἢ ἐν τῇ ἀθορύβῳ αὐτοῦ πνευματικῇ ἐργασίᾳ.

Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1859, ὅτε ὁ Λιβαδᾶς μετὰ τὴν ἐν Λειψίᾳ ἀποπεράτωσιν τῶν πανεπιστημιακῶν αὐτοῦ σπουδῶν ἐκλήθη εἰς Τεργέστην ὡς διευθυντὴς τῆς αὐτόθι ἑλληνικῆς Σχολῆς, μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ οὐδέποτε πάλιν εἶδε τὴν Ἑλλάδα· καὶ ὅμως οὐδέποτε ἐπελάθετο, ὅτι ἦτο μέλος τοῦ σώματος τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ ὅτι ὁ θεὸς ἔδωκέ ποτε εἰς τὸν λαὸν τοῦτον μεγάλην, καθολικήν, εἰς σύμπασαν τὴν ἀνθρωπότητα τείνουσαν θέσιν· τὸ συντελέσαι εἰς ἀνάκτησιν ταύτης τῆς θέσεως, τοὐλάχιστον ἐν μέσῳ τῶν περιοικούντων λαῶν τοῦ Αἵμου, ἦτο ἡ ἀκαταπόνητος αὐτοῦ προσπάθεια. Καὶ οὕτως ἐπὶ δεκαετηρίδας ἐμόχθησεν ἐν τῇ «Κλειοῖ» μετὰ συνέσεως καὶ ἀγάπης ὑπὲρ τοῦ μεγαλείου τῆς Ἑλλάδος, ὑπὲρ τῆς διανοητικῆς, ἠθικῆς καὶ οἰκονομολογικῆς αὐτῆς εὐημερίας καὶ ἀνεφάνη πανταχοῦ θερμὸς συνήγορος τῶν ἐθνικῶν δικαιωμάτων ἐναντίον κακοβούλων καὶ κακοήθων προπηλακισμῶν καὶ συκοφαντιῶν. Ἀναμφηρίστως ἐν τοῖς τελευταίοις μάλιστα χρόνοις ἐδυσχέραινε σφόδρα κατὰ τῆς ἐν Ἑλλάδι πολιτικῆς ἀκολασίας καὶ τῆς ἰδιοτελοῦς τῶν κομμάτων διαπάλης διαβλέπων ἐν τούτῳ διακινδυνεῦον τὸ μέλλον τῆς πατρίδος· πολλάκις*) ἐν φιλοπάτριδι ἀλγηδόνι ἔλεγεν, ὅτι ἐὰν ἡ ἀχάλινος δημαγωγία διατελέσῃ παρ' ἡμῖν προελαύνουσα, ἐὰν μὴ προμαχήσωμεν τοῦ νόμου καὶ τῆς τάξεως, ἐὰν εἰς τὸ κοινὸν συμφέρον μὴ ὑποτάξωμεν τὸ ἴδιον, τότε ἡ Ἑλλὰς οὐδὲν ἕτερον θὰ δυνηθῇ νὰ ἐπιδείξῃ ἐν τῇ σταδιοδρομίᾳ τῶν νέων ἐθνῶν ἢ μόνον τὸ μέγα αὐτῆς παρελθὸν καὶ οὐδὲν ἕτερον θὰ ἀποβῇ ἢ Μουσεῖον πρὸς σπουδὴν ἀλλοδαπῶν λογίων. Πλὴν ἀλλ' ὅμως καὶ οὐδέποτε διέκειτο ἐν ἀπογνώσει περὶ τοῦ βιωσίμου

*) Πρβ. καὶ τὸν ἐπιμνημόσυνον αὐτοῦ λόγον: Τῇ μακαρίᾳ σκιᾷ τοῦ ἀοιδίμου Νικολάου Στ. Δούμπα, 1900, σελ. 18.

τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς καὶ οὐδέποτε ἀπέβαλε τὰς ἐλπίδας περὶ βελτιώσεως παραμυθούμενος ἄλλους καὶ ἑαυτὸν διὰ τῶν Θεοκριτείων στίχων Εἰδυλ. IV., 41 κέ.:

θαρσεῖν χρή, φίλε Βάττε· τάχ' αὔριον ἔσσετ' ἄμεινον·
ἐλπίδες ἐν ζωοῖσι, ἀνέλπιστοι δὲ θανόντες·
χὠ Ζεὺς ἄλλοκα μὲν πέλει αἴθριος, ἄλλοκα δ' ὕει.

Πῶς ἡ σοφὴ καὶ πιστὴ αὐτοῦ διάνοια οὐδέποτε διέλιπεν ἐργαζομένη ὑπὲρ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, ἡ δὲ στερεὰ καὶ φιλόπατρις αὐτοῦ χεὶρ βαστάζουσα τὸ ἐθνικὸν λάβαρον ἐν περιβλέπτῳ, εἴδομεν· νῦν ἀκολουθεῖτέ μοι εἰς τὸν βωμόν, ἐφ' οὗ ὁ Ἰησοῦς ἔθηκε τὴν ἐπιγραφήν: «ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε» (Εὐαγγ. κατὰ Ματθ. 25, 40).

Ἐπὶ τούτου τοῦ βωμοῦ τῆς εὐποιίας ἤδη ζῶν προσήνεγκεν ὁ Λιβαδᾶς ἱκανὰς θυσίας παρασχὼν πολλοῖς ἀπόροις τὴν ὑλικὴν αὐτοῦ συνδρομήν· πρὸ ἓξ ἐτῶν (1897) ἐχορήγησε 25000 δραχμῶν, ἵνα παῖδες ὀρφανοὶ ἐκ τῆς γενετείρας αὐτοῦ πόλεως, τοῦ ἐν Κεφαλληνίᾳ Ληξουρίου, ἐκπαιδεύωνται ἐν τῷ ἐν Ἀθήναις Ὀρφανοτροφείῳ, τῷ φέροντι τὸ ὄνομα τοῦ ἱδρυτοῦ αὐτοῦ Χατζῆ Κώνστα. Ταῦτα πάντα δὲ ὑπερβαίνει νῦν ἡ παρὰ τῷ νομικῷ αὐτοῦ φίλῳ καὶ συμβούλῳ, τῷ ἐν Βιέννῃ συμβολαιογράφῳ Οὔγῳ Μαϋβούργερ, κατατεθεῖσα τελευταία (1900) αὐτοῦ διαθήκη, δι' ἧς μετὰ μεγάλης χαρᾶς σχεδὸν τὸ ἥμισυ τῆς οὐχὶ εὐκαταφρονήτου περιουσίας αὐτοῦ κατέλιπε τὸ μὲν εἰς τὴν ἰδιαιτέραν αὐτοῦ πατρίδα πρὸς ἐκπαίδευσιν δύο κληρικῶν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῶν Ἀθηνῶν, πρὸς ἐπισκευὴν ἐκκλησίας ἐν Ληξουρίῳ, πρὸς καθ' ἕκαστον ἔτος ἐπαναλαμβανομένην προικοδότησιν μιᾶς πτωχῆς κόρης, ὑπὲρ τοῦ Νοσοκομείου, Βρεφοκομείου καὶ Γηροκομείου ἐν Ἀργοστολίῳ, πρωτευούσῃ τῆς Κεφαλληνίας, τὸ δὲ εἰς τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν, ὡς τὸ κέντρον τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὑπὲρ τῶν ἐν αὐτῇ Πτωχοκομείων, Νοσοκομείων καὶ λοιπῶν φιλανθρωπικῶν ἱδρυμάτων. Καὶ τὴν ἡμετέραν Κοινότητα, ὡς καὶ τὴν γείτονα καὶ ἀδελφὴν Κοινότητα τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ἐνεθυμήθη ἐν τῇ διαθήκῃ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

αὐτοῦ. Τέλος ἡ φιλάνθρωπος αὐτοῦ καρδία δὲν ἠδύνατο νὰ παρίδῃ καὶ τοὺς πτωχοτάτους τῶν πτωχῶν τῆς Βιέννης καὶ πάνυ ἐλευθερίως διέθετο εἰς τὸν ἐν Βαίριγκ κείμενον «Οἶκον τῶν πτωχῶν ἀνιάτων» 10,000 κορωνῶν.

Οὕτω παρέσχεν — τοῦτο δὲν θέλομεν νὰ ἀποσιωπήσωμεν ἐνταῦθα — διὰ φειδωλίας καὶ λιτότητος ἐν τῷ ἰδίῳ αὐτοῦ οἴκῳ, διὰ νηφαλιότητος καὶ ἐγκρατείας ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ ἀπολαύσει, διὰ φιλεργίας καὶ τάξεως ἐν τῷ καθ' ἡμέραν βίῳ, διὰ μεγάλης ἀγαθοποιίας ὑπὲρ τοῦ πλησίον ζηλωτὸν παράδειγμα, πῶς ὀφείλει τις νὰ μεταχειρίζηται τὰς δυνάμεις, τὸν χρόνον καὶ τὴν περιουσίαν αὐτοῦ, πῶς νὰ πολλαπλασιάζῃ τὸ παρὰ τοῦ Θεοῦ δοθὲν αὐτῷ τάλαντον.

Καὶ ἕτερόν τι διδάσκει ὁ Λιβαδᾶς, πῶς δηλαδὴ δύναταί τις νὰ ὑπομένῃ πάθη καὶ δὴ πῶς νὰ ἀρύηται ἐξ αὐτῶν ὠφέλειαν. Φαίνεται ὡσανεὶ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἠθέλεσεν, ὅπως οἱ λεπτότατοι αὐτῆς κάλυκες, οἵτινες ἐν ἡμέραις ὑγιείας καὶ νεότητος ἠδύναντο νὰ μείνωσι κεκρυμμένοι, ἐξανθήσωσι νῦν ἐν τοῖς δεινοῖς τῆς ἀσθενείας ἐν πλήρει ἀκμῇ πάντες, καὶ οὕτω βραχὺ πρὸ τοῦ χωρισμοῦ αὐτῆς ἐκπέμψῃ ὡς ὁ δύων ἥλιος πάσας τὰς ἀκτῖνας αὐτῆς ἐν χρυσοειδεῖ λάμψει.

Γνῶθι σαυτόν: ἵστατο γεγραμμένον ἐπὶ τοῦ ἐν Δελφοῖς ναοῦ. Γνῶθι σαυτόν, ἐξέτασον τὴν καρδίαν σου καὶ τὴν συνείδησιν, ἐπισκόπησον τὸν βίον σου, μέμνησο τῆς αἰωνιότητος! οὕτω κεῖται γεγραμμένον καὶ ὑπεράνω τῆς τῶν ὀδυνῶν κλίνης ἑκάστου Χριστιανοῦ. Τοῦτο ὀφείλει ἕκαστος νὰ γινώσκῃ καὶ τοῦτο θέλει ὁ Κύριος νὰ διδάξῃ ἡμᾶς ἐπὶ τῆς κλίνης τῶν ἀσθενειῶν, διότι ἐν ἡμέραις ὑγιείας λίαν ἀσμένως ἐπιλανθανόμεθα αὐτοῦ. Θέλει νὰ διδάξῃ ἡμᾶς, ὅτι ὑπάρχει χώρα μεγάλη, ἀπέραντος, ἣν ὀνομάζομεν αἰωνιότητα καὶ εἰς ἣν σπεύδομεν ἀκατασχέτοι. Θέλει νὰ διδάξῃ ἡμᾶς, ὅτι εἶναί τις ὑπεράνω ἡμῶν, ᾧτινι οὐδεὶς δύναται νὰ ἀντιταχθῇ. Θέλει νὰ διδάξῃ ἡμᾶς, ὅτι παρὰ πάντα τὰ ἀγαθὰ ἡμῶν καὶ τὰ ἀξιώματα, τὰς

ἀρετὰς ἡμῶν καὶ τὰ κατορθώματα οὐδὲν ἕτερον εἴμεθα ἐνώπιον αὐτοῦ ἢ κόνις καὶ σποδός. Ὁ Λιβαδᾶς ἤδη πολλῷ πρότερον, ἐν ἡμέραις ὑγιείας καὶ χαρᾶς, ἔχων θεοσεβῆ καρδίαν καὶ φιλόσοφον διάνοιαν ἐδιδάχθη πάντα ταῦτα, εἰς τὰ διδάγματα δὲ ταῦτα ὕστερον διὰ τῶν παθημάτων αὐτοῦ ἐπερρώσθη ἔτι μᾶλλον. Ὡς προπαιδείαν λοιπὸν τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης ἀπεδέξατο τὰ παθήματα, δι' ὧν ὁ Κύριος ἐδοκίμασεν αὐτόν. Ἐγίνωσκεν ἐκ πείρας τί σημαίνει πάσχειν καὶ ἕνεκα τούτου ᾐσθάνετο σφοδρὰν ἐπιθυμίαν, ὅπως καταπραΰνῃ τὴν δυστυχίαν τῶν ἄλλων. Ἐν Ἰωβείῳ ὑπομονῇ ἦρε τὸν κεκμηκότα ὀφθαλμὸν πρὸς τὸν Λυτρωτήν, ᾧπερ ἑπόμενος ἔφερεν ἐπὶ τῶν ὤμων ἀπὸ ἐτῶν ὡς μάρτυς καὶ δὴ μέχρι τέλους ἀξίως τὸν σταυρὸν τῶν παθῶν.

Ἤδη τὸν Μάϊον τοῦ παρόντος ἔτους προσετέθησαν εἰς τὰ κατατρύχοντα αὐτὸν δεινὰ καὶ τὰ συμπτώματα νέας ἀσθενείας, ἅτινα τοὺς βαθύτερον ἐμβλέποντας ἰατροὺς αὐτοῦ ἐνέπλησαν μερίμνης. Διήγαγε χαλεπὸν θέρος· ἐλθόντος τοῦ φθινοπώρου, ἀνεφάνησαν ἀφόρητοι ἀλγηδόνες βασανίζουσαι αὐτὸν ἡμέρας καὶ νυκτός, ἀλλὰ μετὰ τῶν ἀλγηδόνων ἐπετάθη καὶ ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ εὐσεβὴς ἀφοσίωσις αὐτοῦ εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἐν τρόπῳ θαυμαστῷ. Τῇ 9ῃ τοῦ μηνὸς τούτου ἐξεδηλώθησαν τὰ σημεῖα τοῦ θανάτου καὶ ἤρξατο ἀγωνιώδης ἑβδομὰς παθῶν, ἀγωνιωδεστέρα εἰς τοὺς παρισταμένους αὐτῷ ἢ εἰς αὐτόν. Τὴν νύκτα τῆς 15ης πρὸς τὴν 16ην ἐχωρίσθη μετὰ τὸν τελευταῖον ἀγῶνα τὸ πνεῦμα ἀπὸ τοῦ καταπεπονημένου σώματος, ἡ δὲ οὐρανία γαλήνη ἐπιχυθεῖσα ἐπὶ τοῦ ὠχροῦ προσώπου ἤγγειλεν, ὅτι ἐλύθη πᾶς δεσμὸς μετὰ τοῦ κόσμου τούτου.

Ἀπέθανεν ἄγων τὸ 78ον τῆς ἡλικίας ἔτος ἐν τῷ παρὰ τῷ Μέδλιγκ Θεραπευτηρίῳ τοῦ Φορδερβρύλ, μακρὰν τῶν πατρίων ἀκτῶν, ἀλλ' ἐν φιλικῇ ὅμως χώρᾳ καὶ οὐχὶ παντάπασιν ἐγκαταλελειμμένος, διότι πλὴν τῆς θεραπείας τῶν ἑαυτοῦ ἰατρῶν καὶ τῆς συμπαθείας τῶν πολλάκις ἐπισκεπτομένων αὐτὸν φίλων εὗρε κατὰ καλὴν

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

τύχην μετὰ τὸν θάνατον τῆς ἑαυτοῦ συζύγου ἐν τῇ ἀδελφῇ αὐτῆς, τῇ δεσποινίδι Λεοπολδίνῃ Ῥέμβολδ, ἀρωγόν, ἥτις ἐν φιλοστόργῳ περιθάλψει συναγωνισαμένη αὐτῷ ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν θλίψεων παρέστη αὐτῷ καὶ κατὰ τὴν τελευταίαν τοῦ βίου αὐτοῦ ὥραν.

Ἐπὶ 22 ἔτη ἐζήτει ὁ Λιβαδᾶς ἐν Ὕττελδορφ κατὰ τὸ θέρος ἀναψυχήν· πρὸ 9 ἐτῶν προέπεμψεν εἰς τὴν αἰωνίαν ἐν τῷ Νεκροταφείῳ τούτῳ ἡσυχίαν τὴν σύζυγον αὐτοῦ καὶ νῦν πλήρης ἡμερῶν κατέρχεται αὐτὸς εἰς τὴν τελευταίαν αὐτοῦ ἀνάπαυλαν.

Τοσοῦτον χρόνον προεβλέπομεν τὸν θάνατον τοῦτον ἐπικείμενον, πάντων τὰ βλέμματα ἦσαν ἐστραμμένα πρὸς τὸ ἐγγὺς τῆς Βιέννης κείμενον Μέδλιγκ, μετὰ φόβου ἀνέμενέ τις πᾶσαν νέαν εἴδησιν ἐκεῖθεν· καὶ ὅμως, ὅτε τὸ πλῆγμα ἐπέσκηψεν, διῆλθεν ἐν σπαρακτικῇ ἀλγηδόνι τὰς καρδίας, διότι πάντες αἰσθανόμεθα, ὅτι ἀπωλέσαμέν τι τὸ ἀνεπανόρθωτον, ὅτι συνετρίβη γηραιὸς στῦλος τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὅτι κατέπεσεν εἰς τὴν γῆν παραστάς, ἥτις ἐβάσταζε τοσοῦτον τοῦ ἀγαθοῦ, τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ἀληθοῦς.

Ὁ ἐξ ἡμῶν μεταστὰς δὲν καταλείπει τέκνα, ἀλλὰ κατὰ τὸν Πλάτωνα (Συμποσ. 209) τέκνα τοῦ ἀνθρώπου κρείσσονα τῶν σαρκικῶν εἶναι αἱ καλαὶ αὐτοῦ ἰδέαι καὶ τὰ καλὰ αὐτοῦ ἔργα, ὑπὸ δὲ τὴν ἔποψιν ταύτην ἵδρυσεν ἑαυτῷ ὁ Λιβαδᾶς καὶ ὡς λόγιος καὶ ὡς εὐεργέτης ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ ἔθνους αὐτοῦ περιφανὲς μνημεῖον.

Οὕτως ἐτέλεσεν ὁ Λιβαδᾶς τὸ ἐπὶ γῆς αὐτοῦ ἔργον. Ἦτο θαυμαστὴς τῆς ξένης ἡμερώσεως καὶ παιδείας, ὧν ταπεινὸν μαθητὴν ἐθεώρει ἑαυτόν, περὶ πολλοῦ ἐποιεῖτο τὰς κοινωνικὰς ἀρετὰς καὶ τὸ πολιτικὸν μεγαλεῖον τῶν λαῶν, ὧν ἐν μέσῳ ἔζη, παρὰ πάντα ταῦτα ὅμως διέμεινεν, ὡς προείπομεν ἤδη, πιστὸς εἰς τὸ ἔθνος αὐτοῦ. Εἶναι εἷς ἐκ τῶν Ἑλλήνων, ὅστις διὰ τοῦ παραδείγματος αὐτοῦ λέγει εἰς τοὺς ὁμοφύλους αὐτοῦ, ὅτι ἕκαστος αὐτῶν εἶναι τοσούτῳ

καλλίτερος, ὅσῳ τελειοτέρους φέρει ἐν ἑαυτῷ τοὺς γνησίους τύπους τοῦ ἑλληνικοῦ χαρακτῆρος. Ἐγίνωσκε καλῶς, ὅτι μόνον τοιοῦτος λαὸς ἵσταται μεταξὺ τῶν λαῶν ἐν περιωπῇ καὶ δύναται νὰ εἶναι βέβαιος περὶ τῆς θείας εὐλογίας, περὶ οὗ δύναται νὰ λεχθῇ: ὁ λαὸς οὗτος ζῇ μετὰ τῶν ἑαυτοῦ προγόνων καὶ ὑπὲρ τῶν ἑαυτοῦ ἀπογόνων οὐδαμῶς ἀποκρούων καὶ τὰς διδασκαλίας τῆς ξένης καὶ τὸ πρότερον καὶ ἄλλοθί που κτηθὲν κέρδος τοῦ πολιτισμοῦ.

Καὶ πρὸ τοῦ τάφου τούτου πληρούμεθα φρίκης εἰσορῶντες τὸ φθαρτὸν τῆς ἡμετέρας φύσεως, αἰσθανόμενοι, ὅτι πᾶσα ἡ ὑπὸ τὸν ἥλιον λαμπρότης εἶναι πρόσκαιρος, ὅτι ὁ χρόνος ἡμῶν φεύγει, ὡς ἐὰν ἐφερόμεθα ἐπὶ πτερύγων ἀνέμου, ὅτι μετὰ τῶν ἡμετέρων πορευόμεθα εἰς ἄγνωστον μέλλον, ὅπερ πᾶσα ἡ ἀνθρωπίνη σοφία ἀδυνατεῖ νὰ ἐξιχνιάσῃ καὶ πᾶσα ἡ ἀνθρωπίνη δύναμις ἀδυνατεῖ νὰ ποιήσῃ ἑαυτῇ ὑποχείριον. Ἀλλ' ἱστάμεθα πρὸ τοῦ φερέτρου τούτου καὶ οὐχὶ ὡς τοιοῦτοι, οἵτινες οὐδεμίαν ἔχουσιν ἐλπίδα. Ὡς ἀναμένομεν προσεχὲς ἔαρ, καὶ ἐὰν ὁ χειμὼν ἄγῃ πρὸ τῶν ὀμμάτων ἡμῶν ἔρημα πεδία καὶ ὑπὸ τοῦ ψύχους νενεκρωμένους ἀγρούς, οὕτως ἐλπίζομεν μετὰ τὴν λύπην νέαν πάλιν χαρὰν καὶ μετὰ τὸν θάνατον νέαν πάλιν ζωήν. Ἐν τῇ ἐλπίδι ταύτῃ πιστεύομεν εἰς αἰωνίαν ἀλήθειαν καὶ ἀγάπην, ἥτις δεσπόζει ἡμῶν, ἧς ἄνευ οὐδὲν φύλλον ἐκ τοῦ δένδρου πίπτει καὶ οὐδεὶς ἄνθρωπος καταβαίνει εἰς τὸν τάφον, ἥτις βαδίζει μὲν ἄλλας ὁδοὺς ἢ ἃς ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι ἐπιθυμοῦμεν καὶ διανοούμεθα, ἀείποτε ὅμως ἱερὰς καὶ μακαρίας ὁδούς, αἵτινες καὶ διὰ τῆς νυκτὸς ἄγουσιν εἰς τὸ φῶς καὶ διὰ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωήν. Πιστεύομεν εἰς αἰωνίαν πατρίδα ἀθανάτων ψυχῶν, ἔνθα καὶ τὸ θεοειδὲς πνεῦμα τοῦ Λιβαδᾶ ἐπιστρέφει εἰς τὴν πρώτην αὐτοῦ πηγήν, τὸ δὲ τῶν γηΐνων δεσμῶν ἀπαλλαγὲν βλέμμα αὐτοῦ θεᾶται τὴν ἀρχέγονον εἰκόνα τοῦ ἀληθοῦς, τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ καλοῦ.

Καὶ οὕτως ἱστάμεθα πρὸ τῆς σοροῦ ταύτης μετὰ εὐγνωμοσύνης, μετὰ ταπεινόφρονος εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

θεὸν ἐπὶ τοῖς χαρίσμασιν, ἅπερ ἐνύφανεν εἰς τοῦτο τὸ ἀφ' ἡμῶν ἀποπτὰν πνεῦμα, ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς, ἅπερ ἐπεδαψιλεύσατο εἰς ταύτην τὴν ἐπὶ γῆς λήξασαν ζωήν· μετὰ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν θεὸν καὶ ἐπὶ ταῖς μεγάλαις δοκιμασίαις καὶ τοῖς ὀδυνηροῖς παθήμασι, δι' ὧν τὸν ἐσωτερικὸν ἄνθρωπον τοῦ κεκοιμημένου ἠθέλησε νὰ ἀσκήσῃ, ἐξαγνίσῃ καὶ πρὸς τὴν αἰωνίαν μακαριότητα παρασκευάσῃ· μετ' εὐγνωμοσύνης τέλος ἐπὶ τῷ ἐπελθόντι θανάτῳ, δι' οὗ τὸν βαρέως δοκιμασθέντα καὶ κεκμηκότα ὁδοιπόρον ἀπήλλαξε παντὸς τοῦ κόσμου τούτου κακοῦ ἀνοίξας αὐτῷ τὰς πύλας τῆς οὐρανίας πατρίδος. Ἐξελέξατο αὐτὸν καὶ ἔθηκεν, ἵνα φέρῃ καρπόν, ὅστις μένει (Εὐαγγ. κ. Ἰωάν. 15, 10). Καὶ ὅπως ὁ σῖτος πεσὼν εἰς τὴν γῆν καὶ ἀποθανὼν τότε κυρίως φέρει πολὺν καρπόν, οὕτω καὶ τὸ ἔργον τοῦ Λιβαδᾶ εἴθε νὰ φέρῃ ὑπεράνω τοῦ τάφου αὐτοῦ ἀγλαοὺς καρπούς. Εἴθε ὁ κοινωφελὴς ἀνὴρ νὰ διατελῇ καὶ μετὰ θάνατον διδάσκων διὰ τῶν ἑαυτοῦ συγγραφῶν, εὐεργετῶν διὰ τῶν ἑαυτοῦ κληροδοτημάτων, ἐξοτρύνων εἰς μίμησιν διὰ τοῦ ἑαυτοῦ παραδείγματος.

Διὰ τοιούτων ἀνθέων ὤφειλον κατὰ τὸν τελευταῖον ἀποχαιρετισμὸν ἀπὸ τοῦ παρόντος κόσμου νὰ ῥάνω τὴν σορὸν τοῦ Λιβαδᾶ, διότι οὐχ ἥκιστα ἡ ἑλληνικὴ ἐν Βιέννῃ Σχολὴ αἰσθάνεται νῦν ἑαυτὴν ἀπωρφανισμένην. Ἤμεθα τοσοῦτον χρόνον συνειθισμένοι νὰ βλέπωμεν ἐν αὐτῷ τὸν γεραρὸν καὶ σοφὸν ἔφορον, τὸν ἀκαταπόνητον προκάτοχον καὶ πρόμαχον, τὸν πολύτιμον φίλον καὶ συναντιλήπτορα, μετὰ εἰλικρινοῦς δὲ ἄλγους ἀποχαιρετίζοντες νῦν αὐτὸν ἀναφωνοῦμεν: Χρηστέ, χαῖρε!

ΠΑΝΑΓΗΣ ΣΤ. ΠΑΤΡΙΚΙΟΣ
ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΜΟΥ
1927

Ἐκδότης: Εὐγένιος Ζωμαρίδης.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ